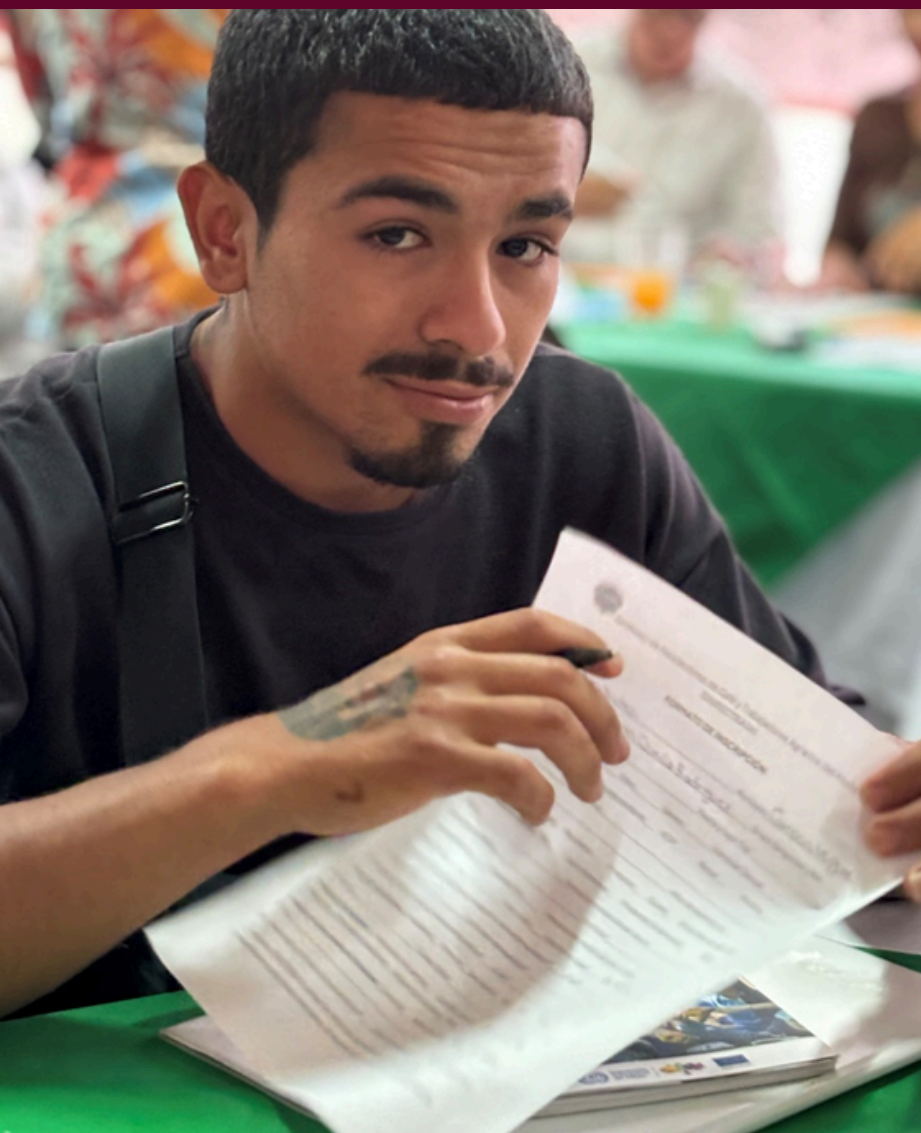

Årsrapport 2023

Faglig kamp der nytter

International

Forord

Af 3F næstformand Tina Christensen

Selvom vinden ikke altid og overalt blæser fagbevægelsens vej, er det altid en glæde at læse om hvad vores søsterorganisationer rundt om i verden opnår med lidt hjælp fra deres venner.

Det glæder mig især, at det lykkedes mange af fagforeningerne at organisere flere medlemmer under svære vilkår. Bl.a. har bygningsarbejdernes fagforening i Ukraine imod alle odds haft en betydelig medlemsfremgang. Det styrker deres forhandlingsposition overfor arbejdsgivere og regeringer samtidig med at den internationale bevægelse, vi selv er en del af, bliver stærkere. Mange af søsterorganisationerne organiserer nye grupper på nye måder og med fokus på ligestilling. De gør sig nye erfaringer, som både de og vi kan lære af.

Igen i 2023 lagde 3F hus og erfaringer til besøg fra søsterorganisationer udefra. Der var delegationer fra bl.a. Ukraine, Moldova, Georgien, Tyrkiet og Sydafrika. Det er tydeligt, at vi arbejder med mere og mere ens udfordringer. Derfor lærer vi mere af hinanden i dag end tidligere. Vi fik også bekræftet, at 3F og Arbejdsmarkedskonsortiet arbejder med temaer, der er relevante også for fagforeninger i andre dele af verden - erhvervsuddannelse, jobskabelse, ligestilling og retfærdig grøn omstilling mm.

Det har også været godt at se nye folk fra 3F's bagland engagere sig i det internationale arbejde. Behovet for international solidaritet bliver meget tydeligt når man møder vores søsterorganisationer på deres hjemmebane. Her står kampen ofte om selve retten til at organisere sig og forhandle kollektivt. En kamp vores globale kollegaer nogle gange kæmper med livet som indsats.

I marts besøgte jeg vores folk og partnerne i Sydafrika. Det er snart 30 år siden Apartheid regimet blev afskaffet, ikke mindst på grund af den lokale fagbevægelses stædige kamp for frihed og ligeværdighed. Vi er stolte af at have støttet dem dengang og nu.

Selvom meget er forbedret siden Apartheid, står Sydafrika stadig over for enorme udfordringer; klimakrise, daglige strømafbrydelser, verdens

største sociale ulighed, og formentlig verdens højeste arbejdsløshed. Hvordan får man en socialt retfærdig grøn omstilling når elforsyningen næsten kun kommer fra kul? Hvor finder fyrede kulminearbejdere grønne jobs? Hvad med jobs til de millioner af unge arbejdsløse? 3F støtter sydafrikanske fagforeninger i arbejdet med at finde svar på de mange spørgsmål. Vi kan fra dansk side bidrage med både viden og brugbare erfaringer fra samarbejdet på arbejdsmarkedet.

I juni gav Statsminister Mette Frederiksen tilsagn om en ekstrabevilling til 3F's og DI's indsats i Sydafrika. Den skal bruges på at styrke de lokale parter arbejde for retfærdig omstilling. Det er godt, at den danske regering også har fokus på jobskabelse og den grønne omstilling i dens nye Afrika-Plan. Dog savner vi i 3F et fokus på arbejdstagerrettigheder og fagforeningernes centrale rolle i udviklingen af mere retfærdige arbejdsmarkeder i regionen.

Regeringen forbereder en ny udviklingspolitisk strategi, der skal gælde fra 2025 og frem. Der er lagt op til endnu stærkere fokus på grøn omstilling og på Afrika. Samt på genopbygning af Ukraine. Det er vigtigt, at 3F søger indflydelse på at Danmarks udviklingspolitik for at vi fortsat kan være med til at fremme de grundlæggende arbejdstagerrettigheder.

3F's internationale arbejde, som du kan læse mere om i denne årsrapport, viser med stor tydelighed, at rettighederne ikke kan tages for givet, og at de er værd at kæmpe for såvel ude som hjemme

God læselyst!

Det globale arbejdsmarked 2023

Faglige rettigheder under angreb

Siden den internationale faglige hovedorganisation, ITUC, i 2014, startede udgivelsen af et årligt indeks for arbejderes rettigheder, er det gået ned ad bakke.

Antallet af lande, der ikke respekterer retten til at oprette eller tilslutte sig en fagforening og retten til kollektive forhandlinger er steget med 33 og er nu på henholdsvis 113 og 120 lande – altså flertallet af de 169 lande, der er med i indekset. Retten til at strejke blev krænket i 131 lande – 44 flere end i 2014, mens der foregik vilkårlige arrestationer eller tilbageholdelser af fagforeningsfolk i 74 lande – en stigning på 39 lande dvs. mere end en fordobling i den periode.

I 2023 viser indekset igen en forværring af forholdene for verdens arbejdere i samtlige regioner. Det er bemærkelsesværdigt, at **Europa** viser det værste fald. I modsætning til sit ry som den globale fanebærer for arbejdstageres rettigheder, blev den gennemsnitlige rating i Europa forværret fra 2,56 til 2,73 i løbet af året.

I løbet af det seneste årti har Europa haft det stejleste fald blandt alle regioner, fra 1,84 i 2014 til 2,73 i 2024.

Mellemøsten og Nordafrika er fortsat den værste region for arbejdere i verden med en gennemsnitlig vurdering på 4,53 i 2023 – en yderligere forværring siden 2014 hvor det lå på 4,25.

Asien-Stillehavsområdet er fortsat den næst-værste region for arbejdstagerrettigheder med en gennemsnitlig score på 4,13, en forværring fra de 4,05, der blev registreret i 2014. Regionen har oplevet den mindste ændring af sin score, siden indekset startede.

Betingelserne for arbejdere og fagforeninger i **Afrika** forblev stort set uændrede på regionalt niveau med en gennemsnitlig vurdering på 3,88 – et stykke under 3,26 i 2014.

Mens den gennemsnitlige vurdering for **det amerikanske kontinent** generelt var uændret på 3,56, forblev regionen den mest dødelige for arbejdere og fagforeningsfolk. I 2023-2024 blev der registreret 16 mord på fagforeningsfolk. I 2014 havde regionen en gennemsnitlig vurdering på 3,16.

Tilbageslag og fremskridt

2023 blev helt generelt ikke et fremgangsrigt år for arbejderbevægelsen, demokratiet eller menneskerettighederne. For 10. år i streg blev arbejdstagerrettighederne trængt tilbage. Og det vurderes at demokrati er på tilbagetog for 17. år i træk.

Det blev et år med krig, inflation og nye klimakatastrofer. Jordskælv, statskup og flygtningestrømme satte også deres aftryk på året.

Covid-19 pandemien blev endeligt afblæst i 2023, men den øgede ulighed og udstødelse fra arbejdsmarkedet vil få betydning langt ind i fremtiden.

Det betød et tilbageskridt i arbejdet for at opnå FN's verdensmål.

Global udvikling

I 2023 blev der et direkte økonomisk tilbageslag i enkelte lande. Globalt blev der opnået en vækst på 2,6% ifølge Verdensbanken.

Virkningen af globale rentestigninger blev ikke så voldsomme som frygtet, men tempoet i den økonomiske vækst tog af. Inflationen nåede et gennemsnit på 5,7 procent i 2023. Det forventes, at farten går af jobskabelsen på arbejdsmarkedet i 2024.

Den økonomiske vækst var meget forskellige i de forskellige dele af verden, hvor 3F arbejder:

Region (land)	Vækst %
Sydasien	5,3 %
• Indien	6,3 %
Sydøstasien	4,9 %
• Kina	5,3 %
Afrika	3,3 %
Latinamerika, Caribien	2,2 %
Ukraine	3,3 %
Georgien	7,5 %
Moldova	0,7 %
USA	2,5 %
EU	0,6 %
Verden	2,6 %

Den globale arbejdsorganisation, ILO, vurderer, at antallet af arbejdsløse, der søger job er 8,2 % i de mere velstående lande, og helt oppe på 20,5 % i fattigere lande.

ILO's generaldirektør advarede ved årsskiftet om at:

"faldende levestandard og svag produktivitet i kombination med fortsat inflation skaber betingelser for større ulighed og underminerer bestræbelserne på at opnå social sikkerhed. Og uden større social sikkerhed vil vi aldrig opnå en bæredygtig genopretning."

Selv om inflationen faldt, ramte stigende fødevarepriser fattige dele af verdens befolkning ekstremt hårdt. Det anslås at 238 millioner oplevede fødevare-usikkerhed i 2023, det var 21,6 millioner flere end i 2022.

Det blev den varmeste sommer siden 1880 og flere lande blev ramt af varmere rekorder og naturbrande. Der er store negative økonomiske konsekvenser af klimaforandringerne på længere sigt. Til gengæld er der mange muligheder for at skabe nye regulære job indenfor den grønne omstilling og i arbejdet med at forbedre landenes modstandskraft mod klimakatastrofer.

En retfærdig omstilling er ikke noget der kommer af sig selv. Det er noget, der skal kæmpes for. Eksempelvis har kvinder fået mindre end 25 % af de nye grønne job i Latinamerika, hvor mere end 80 % af dem skabes i sektorer, der i øjeblikket domineres af mænd. Der er også risiko for, at den hurtige introduktion af kunstig intelligens i mange erhverv, vil ramme unge, kvinder og kortuddannede på arbejdsmarkedet særligt hårdt.

Behovet for at udveksle erfaringer om hvordan omstillingen kan ske under ordentlige forhold, føre til bedre jobs, og gavne de mest sårbare, er voksende.

MEN NYTTER DET SÅ NOGET?

Ja! 3F's støtte til søsterorganisationerne giver fortsat resultater og har ikke mindst holdt modet oppe hos vores kollegaer i svære tider.

Fremskridtene er blandt andre:

- ✓ Stærkere søsterorganisationer og styrkelse af den globale fagbevægelse
- ✓ Forhandling og indgåelse af flere overenskomster
- ✓ En styrket indsats for formalisering af uformelle ansættelser
- ✓ Mere lighed mellem kønnene på arbejdsmarkedet
- ✓ Bedre erhvervsuddannelser og mere lige adgang til uddannelse
- ✓ Bedre organiseret arbejdsmiljøarbejde
- ✓ Fremme af retfærdig grøn omstilling

Enhver sejr, nok så lille, har betydning og understreger vigtigheden af international solidaritet. De spiller hver for sig en rolle for, at håbet om og troen på fremskridt hen mod verdensmålene, holdes i live.

De vigtigste programresultater 2023

Udvikling/resultater i 2023

	2022	2023	Resultat 2023	Resultat %
Partnerorganisationernes medlemstal (Afrika, Asien, Latinamerika) *	928.045	939.520	+11.475	+ 1,24 %
Kvindelige medlemmer	292.357	305.392	+ 13.035	+ 4,5 %
<i>Andel af kvindelige medlemmer</i>	<i>30 %</i>	<i>31%</i>	<i>+ 1 procent point</i>	
Kvindelige tillidsfolk	5.520	5.672	+ 152	+ 3 %
<i>Andel af kvindelige tillidsfolk</i>	<i>26 %</i>	<i>27%</i>	<i>+ 1 procent point</i>	
Kontingentbetalende medlemmer i Afrika, Asien og Latinamerika	653.263	624.641	- 28.622	- 4,4%
Overenskomstdækkede arbejdere	776.673	773.609	- 3.064	- 0,4 %
Antal gen- eller nyforhandlede overenskomster	326	467	141	+ 43%
Antal gældende overenskomster	1014	1116	102	+ 10%
Antal fungerende arbejdsmiljøudvalg	1.169	1.328	+ 159	+ 13,6 %
Arbejdsulykker	1.495	3.533	+ 2.038	+ 136 %
Antal rapporterede fagretslige sager	7.533	5.674	+ 1.859	+ 25 %
Andel af sager løst på arbejdspladsen eller i retssystemet	49%	57%	+8 procent point	

* Her er ikke medregnet tal fra lande i krig, væbnet konflikt eller hvor usikkerheden vurderes som meget høj

Medlemsvækst hos de fleste partnerorganisationer

Med enkelte undtagelser formåede 3F's partnere at omsætte programstøtten til et voksende medlemstal ved at gøre sig mere attraktive og få organiserer flere arbejdere. Højdespringere var handels- og industriarbejderfagforeningen, NUCIW, i Zambia med 31% vækst, bygningsarbejdernes fagforening i Kenya med en vækst på 22% og transportarbejderne i Colombia med 13% vækst. 3F's partnere i tekstilindustrien i Asien fik 11.000 flere medlemmer i forhold til 2022 på trods af en nedgang i første halvår af 23 på over 12.000 medlemmer.

Andre af 3F's partnere havde modvind og tabte medlemmer.

- I Honduras tabte industrifagforbundet FITH op mod 3.000 medlemmer som følge af fabrikslukninger (medlemskabet er knyttet til en virksomhedsfagforening).
- I Sydafrika tabte metalindustriarbejdernes fagforening, NUMSA, over 11.000 medlemmer bl.a. pga. lukning af arbejdspladser indenfor deres brancher og stridigheder i fagbevægelsen.
- I Zimbabwe tabte FFAWUZ medlemmer pga. en spaltning af organisationen. Det betød ikke færre fagorganiserede arbejdere, men en omfordeling mellem organisationer.
- I lande med krig eller væbnet kamp tabte de fleste af partnerne medlemmer, bl.a. i Ukraine, i Libanon og i Jordan. Dog lykkedes det de Ukrainske bygningsarbejderes fagforening, PROFBUD at vokse med 26%!

Flere kvindelige medlemmer og tillidsvalgte

Flere kvinder har organiseret sig hos 3F's partnerorganisationer, og det medfører en bedre kønsbalance for den enkelte organisation og for 3F's samlede udviklingsprogram. Det lykkedes samtidig at fastholde stigningen i antallet af kvindelige tillidsvalgte – særligt på arbejdspladserne, men delvis også i regionale og nationale organisationers ledelse.

Gang i forhandlinger af flere overenskomster

Mange partnere styrkede med held deres indsats for at forhandle nye overenskomster eller genforhandle de gældende overenskomster. Fremgangen i antal nye overenskomster var imponerende – hele 52%. Stigningen i det samlede antal gældende overenskomster blev dermed på 15%.

Desværre blev flere overenskomstdækkede virksomheder lukket i 2023, og det samlede antal arbejdere, der er dækket af 3F partnernes overenskomster, faldt med ca. 2 %. Et eksempel er industriarbejderfagforeningen FITH i Honduras, hvor en stor overenskomstdækket virksomhed lukkede. Det førte til en nedgang på 9.000 overenskomstdækkede arbejdere. I mellemtiden har de fået organiseret fagforeninger på to nye fabrikker, og ventede ved årets udgang kun på en godkendelse før de kunne indlede overenskomstforhandlinger.

Kontingentbetaling

Der er sket et fald i antallet af medlemmer, der betaler kontingent samlet set. Men billedet er meget blandet. I Asien (Bangladesh og Sri Lanka) har 3F støttet partnernes indsats for at hæve andelen af medlemmer, der betaler kontingent. Det har bidraget til en pæn stigning på 11%. Det er dog stadig kun hvert femte medlem, der betaler et fast kontingent, så der er stadig lang vej. I Zambia, Kenya, Bolivia og Colombia er antallet af kontingentbetalere også steget. To fagforeninger indenfor byggesektoren har formået at hæve antallet af kontingentbetalere betydeligt – det gælder bygningsarbejderes fagforening i Kenya med 24% og ganske bemærkelsesværdigt også

Ukraines bygningsarbejder-fagforening med hele 26%.

Tabene var tydeligst i Zimbabwe (-47%), hvor det hænger sammen med en dyb økonomisk krise, i Sydafrika (-21%), hvor det hænger sammen med et generelt medlemstab, og Honduras (-23%), hvor det især skyldes lukning af overenskomstdækkede virksomheder, hvor kontingentet ofte trækkes af lønnen og indbetales til arbejdsgiveren.

Flere arbejdsmiljøudvalg og flere løste sager

Stadig flere virksomheder har et fungerende arbejdsmiljøudvalg, ofte som følge af 3F partnernes indsats. De spiller en vigtig rolle mht. at forebygge, men også mht. at sikre registrering og anmeldelse af arbejdsskader. Den store stigning i antallet af arbejdsulykker, partnerne registrerer, må vurderes at afspejle et bedre organiseret arbejdsmiljøarbejde mere end en nogen registrerbar forværring af arbejdsmiljøet. Flere tillidsvalgte giver større bevågenhed og derved også flere sager. Antallet af sager, som 3F's partnere fører for medlemmerne er i stigning, men det gør antallet af sager, som bliver løst til gavn for medlemmerne, også.

Øget indsats mod social dumping

3F-partnere rapporterer at have opnået resultater i indsatsen for dække særligt udsatte grupper af arbejdere, såsom daglejere, sæsonarbejdere, migranter og flygtninge i deres kollektive overenskomster. I 2023 dækkede de 14.717 arbejdere – op fra kun 1.030 året før.

Uformelt ansatte udgør dog stadig kun 1,7 % af partnernes medlemmer og kun 2% af dem, der er omfattet af deres overenskomster. Organisering og repræsentation af uformelle arbejdere er ofte hæmmet af juridiske begrænsninger. Mange fagforeninger har f.eks. kun lov til at organisere arbejdere med en fast kontrakt i en bestemt virksomhed eller i et bestemt geografisk område, enten i henhold til deres egne vedtægter eller i henhold til arbejdsmarkedsloven. Desuden møder fagforeninger ofte ekstra stærk modstand fra arbejdsgivere, når de forsøger at organisere blandt disse grupper.

Flere og flere af 3F's partnere formår at tage fat i de uformelle eller prekære ansættelsesformer, som underminerer anstændige arbejdsforhold for alle. I Colombia og Honduras kæmper partnerne for reformer af arbejdsmarkedet, der adresserer den lave grad af regulering. I Kenya har bygningsarbejdernes fagforening taget initiativ til at ændre sine vedtægter for at kunne organisere

daglejere, mens landarbejderfagforeningen GAPWUZ i Zimbabwe har lagt pres på arbejdsgiverne for at give sæsonarbejderne faste kontrakter og informere om deres rettigheder, herunder til et sundt og sikkert arbejdsmiljø.

Fabriksarbejderforbundet i Bolivia CGTFB arbejder hårdt på at styrke optaget af kvindelige medlemmer og kvindelige tillidsfolk, men der er stadig lang vej, før der er ligestilling i den nationale ledelse.

Kamp for ordentlig løn og basale rettigheder

Indien, der i 2023 overhalede Kina som verdens mest folkerige nation, er for alvor blevet et vækstlokomotiv i Asien, der fortsat udmærker sig som regionen med de højeste økonomiske vækstrater i verden, men desværre også dysfunktionelle demokratier og konstante angreb på arbejdernes grundlæggende rettigheder. Bangladesh klarede sig, på verdensplan, ganske godt i 2023 med en samlet økonomisk vækst på 5,8%. Men for Bangladesh var det tegn på økonomisk krise. Det var andet år i træk væksten faldt, samtidigt med at den udenlandske gæld voksede. For den almindelige befolkning har fortsat høj inflation betydet et fald i købekraft og stigende fattigdom.

Ifølge det globale rettighedsindeks fra den internationale faglige hovedorganisation, ITUC, ligger Bangladesh og Myanmar, der sammen med Sri Lanka udgør programlandene i Asien, fortsat i top-ti over verdens værste lande at være arbejder i. Den stigende fattigdom og indskrænkningen af

civile rettigheder har sat rammen for årets resultater i Asien.

Mord på faglig leder i Bangladesh

Bangladesh er et af de lande i verden, hvor faglig organisering sker med livet som indsats. I juni blev formanden, Shahinul Islam, for Gazipur afdelingen af 3F's søsterforbund, industri og beklædningsarbejderforbundet BGIWF, overfaldet og dræbt af en bande, som fagbevægelsen sætter i forbindelse med ledelsen af virksomheden Prince Jacquard Sweater Ltd. Han var med til at organisere en fredelig protest mod virksomheden pga. manglende respekt for deres rettigheder. BGIWF er en af 3F's fem samarbejdspartnere i Bangladesh.

Angreb på strejkeretten i Bangladesh

I april stillede Bangladeshs regering et lovforslag, som, mod landet egen forfatning og strejkeretten, ville gøre det muligt for regeringen, efter

Forslag om at indskrænke retten til at strejke fik fagligt aktive på gaden i Bangladesh

forgodtbefindende, at erklære enhver sektor "essentiell" og derved udelukket fra at strejke. 3F's partnere i tekstil, - og beklædningssektoren er dybt bekymrede for de mulige konsekvenser af en sådan lov, da sektoren står for over 80 % af eksporten og 13% af landets bruttonationalprodukt, og derfor nemt kan anses for "essentiell". Mister de retten til at strejke, mister de en af de eneste muligheder de har for at stå op imod arbejdsgivernes langt større forhandlingsmagt. Loven er indtil videre sat på hold efter stærk modstand fra oppositionen.

Protest mod ny mindsteløn

Gennem hele året havde 3F's indsats i Bangladesh især fokus på det forestående parlamentsvalg i 2024 og den forventede regulering af mindstelønnen som del af valgkampen. Udmeldingen om den nye mindsteløn kom i starten af november. Minimumslønnen steg mere end 50 % fra 8.000 til 12.500 *taka* om måneden (lig med ca. 725 danske kroner). Men stigningen levede langt fra op til forventningerne blandt partnerne og deres medlemmer, der de sidste år har set en alvorlig udhuling af reallønnen på grund af inflation, og derfor havde krævet næsten det dobbelte.

Utilfredsheden blandt arbejderne ledte til nogle af de mest voldsomme strejker og folkelige protester i flere år. Regeringens respons var resolut og yderst voldelig. I en sådan grad at internationale observatører konkluderede, at civilsamfundets råderum var lukket helt i. I den situation, blev enhver protest mod arbejdsgivere eller regeringen anset som et 'politisk oprør', der kunne medføre hårde domme. Arbejdsgivere, lokalpolitikere, og politiet samarbejdede for at undertrykke aktive fagforeninger.

Angrebene gik så langt, at flere fagforeningsfolk blev dræbt, mens andre blev fængslet.

Trepartssystem under pres i Sri Lanka

I modsætning til den generelle udvikling i Sydasiens, endte Sri Lankas økonomiske vækst på minus 2,3 % i 2023, men begyndte dog langsomt at stabilisere sig. Som led i den finansielle kriseplan har den srilankanske regering angrebet grundlæggende arbejdstagerrettigheder og ødelagt den sociale dialog på nationalt plan. Samtidig omgår arbejdsgiverne gældende arbejdsmarkedslove og -regler med støtte i regeringsdekreter eller smuthuller i systemet.

Børnearbejde er stadig udbredt på det uformelle arbejdsmarked i Bangladesh. Et ordentligt job med rettigheder og en løn man kan leve af til forældrene, er den bedste garanti for, at børn kommer i skole fremfor på arbejde

I maj smed regeringen pludseligt fire fagforeninger ud af det nationale trepartsråd *National Labour Advisory Council* (NLAC). Heriblandt 3F's partner, industriarbejderfagforeningen FTZ-GSEU.

Fagforeningerne protesterer på det skarpeste mod regeringens beslutning om, at der ikke bliver treparts-drøftelser om en ny arbejdsmarkedsreform. På bordet er bl.a. lovforslag om at nedskære varsler og godtgørelse ved afskedigelse, som meget direkte vil forringe løn og ansættelsesforhold for arbejderne.

Sidst på året lykkedes det, trods mange benspænd, for 3F's partner at generobre sin plads i det nationale trepartsråd, både med juridiske argumenter og en effektiv national og international kampagne. De brugte hele organisationen til mobilisering og benyttede en bred vifte af værktøjer mod regeringens urimelige beslutning.

Kampen for sanktioner mod Myanmar

Kampen i Myanmar gælder demokratiet og retten til at udføre fagforeningsarbejde. Militærjuntaen forfølger og slår kritikere ihjel. Det gælder også den uafhængige fagbevægelse, som fortsat er forbudt og udsat for systematisk forfølgelse. Organiserings- og forsamlingsfriheden er helt sat ud af spillet og det er derfor helt umuligt at udføre fagligt arbejde eller beskytte arbejderne rettigheder.

Derfor fokuserer 3F sin indsats på at støtte partnerne, der har måttet gå under jorden, i at indsamle dokumentation og sprede kendskabet til rettigheds-krænkelser og de slavelignende vilkår, der hersker i landet. Derfor støttes fagbevægelsens internationale kampagne for økonomiske sanktioner for at gøre den militære juntas levetid så kort som mulig, så demokratiet og retssikkerheden kan genoprettes.

I løbet af året bidrog programmet til en fælles international faglig indsats for at ændre EU's politik for handel med Myanmar og for at overbevise europæiske *brands* om at trække sig ud af landet på en ansvarlig måde. I juli meddelte H&M og Inditex, der ejer verdens største tøjforretning, Zara, at de ville udfase indkøbene

fra Myanmar efter rapporter, der dokumenterede et stigende antal brud på arbejdstagerrettigheder i særligt tekstil og tøj-industrien. Det drejer sig om usaglige fyringer, fængslinger for at være medlemmer af en fagforening og sager om tvungen lønnedgang og overarbejde, manglende fridage og løn.

På trods af voldelig undertrykkelse af faglige rettigheder, mener bl.a. EU og danske Bestseller, at europæiske firmaer kan operere ansvarligt i Myanmar.

Myanmars fagbevægelse til Bestseller:

Træk jer ud af Myanmar!

Fagbevægelsen i Myanmar opfordrer tøjfirmaer som danske BESTSELLER til at trække sig ud af Myanmar. Deres fortsatte forretninger i landet bidrager uundgåeligt til at finansiere og legitimere det brutale diktatur, der kuppede sig til magten den 1. februar 2021. Myanmars diktator, Min Aung Hlaing er en af Ruslands præsident Putins nære allierede.

Formanden for industriarbejderforbundet IWFM, Khaing Zar, beder danske tøjfirmaer om at stoppe med at placere deres ordrer i Myanmar. Hun besøgte København d. 5. maj og er her foran Bestsellers forretninger på strøget i København.

Udvikling og resultater i Asienprogrammet

Større fælles fodslag i Bangladesh

Fagbevægelsen i Bangladesh, ikke mindst indenfor tekstil og beklædning, er voldsomt splittet. Sektoren har flere end 60 forbund, hvoraf størstedelen er meget små, og har ikke en fælles hovedorganisation. Det svækker forhandlingskraften overfor regeringen og den enormt stærke arbejdsgiverforening. Derfor har 3F fokus på at hjælpe parterne med at nærme sig hinanden og udvikle fælles holdninger til centrale spørgsmål.

I 2023 lykkedes det partnerne, via den nationale IndustriALL partform at tage vigtige skridt i den

retning og få vedtaget en fælles holdning på tre brændende spørgsmål:

- Forhøjelse af mindstelønnen
- Reform af arbejdsmarkedsloven
- Loven om samfundsnoventlig arbejde

Det lykkedes også, i samarbejde med 3F, at forbedre samarbejde mellem de forskellige fagforeninger i de lokale industriområder, hvor de i større omfang hjalp hinanden med daglige problemer som bl.a. angreb på fagforeningerne (union-busting) og trusler mod lokale faglige ledere.

Paneldebat i anledning af 10-året for Rana Plaza ulykken

Rana Plaza 10 år

3F's fem partnere i Bangladesh arbejdede også sammen om bedre sikkerhed og arbejdsmiljø på landets tøjfabrikker. I anledning af 10-årsdagen for den tragiske Rana Plaza ulykke, hvor en fabriksbygning kollapsede og dræbte 1.100 arbejdere, inviterede de i fællesskab til en rundbordsdiskussion om forholdene i tekstil- og tøjindustrien 10 år efter - og hvad der mangler for at sikre ordentlige forhold for industriens godt 4 millioner arbejdere inden 2030. Forbundene havde forberedt et fælles debatoplæg: Der er sket mange fremskridt -

i hvert fald på papiret. Men meget af lovgivningen bliver stadig ikke håndhævet, det halter med ordentligt arbejdstilsyn og respekt for arbejdernes basale rettigheder til at organisere sig og registrere en fagforening. De appellerede til at styrke tilsynet med sikkerheden på fabrikkerne og til at bringe mindstelønnen for arbejderne på højde med andre landes. De understregede også behovet for at udbrede det sociale sikkerhedsnet til alle arbejdere, sikre adgang til teknisk uddannelse og opkvalificering, samt at fjerne alle benspænd for retten til faglig organisering.

Partnerne i Bangladesh træner egne Tillidsvalgte i at forhandle lokale overenskomster

Til kamp for en arbejdsplads fri for chikane og vold

Fagbevægelsen i Bangladesh brugte Kvindernes Internationale Kampdag 8. marts på at gøre opmærksom på kvinders ulige muligheder på arbejdsmarkedet. Opgør mod chikane, trusler og vold i arbejdslivet er et centralt krav. 500 fagforeningskvinder markerede dagen i hovedstaden Dhaka. De krævede den internationale arbejdsorganisation ILO's konvention 190 underskrevet af regeringen og indført i national lovgivning. Bag arrangementet stod bl.a. 3F's partnere i landet. 3F har støttet dem i at udvikle strategier for køn og ligestilling og for et arbejdsmiljø fri for mobning, sexchikane og vold.

Sejr for fyrede arbejdere

Beklædnings- og industriarbejderforbundet, BGIWF, opnåede at få genansat 19 fyrede arbejdere med fuld lønkomensation og desuden fik de 19 måneders løn til dem, der var blevet afskediget under forsøget på at få deres fagforening anerkendt og registreret hos myndighederne. Der skulle seks hårde omgange forhandlinger til (og inddragelse af den største

indkøber H&M) før fagforeningen og arbejdsgiveren blev enige om genansættelsen, og BGIWF kunne genstarte sin organiserings- og registreringsproces.

Ny organiserings teknik giver pote

I Bangladesh er vejen til registrering af en virksomhedsfagforening brolagt med kampesten. Men 3F's partner, tekstil og beklædningsarbejderforbundet, NGWF, har fundet en ny måde at bekæmpe arbejdsgiveren med hans egne våben.

Da arbejderne på *Posh Garments* fabrikken havde stiftet deres fagforening og indleveret en ansøgning om registrering hos myndighederne, blev de afvist, med henvisning til, at fabrikken allerede havde en fagforening.

Det viste sig, at ejeren var kommet dem i forkøbet, og selv havde registeret en fagforening, hvis bestyrelsesmedlemmer end ikke arbejdede på fabrikken. Fremfor at gøre indsigelser mod den falske fagforening, fandt NGWF på at rekonstituere bestyrelsen gennem nyvalg og derved lykkedes med at give fagforeningen ægte liv

Situationen i det Sydlige Afrika og Kenya

Storpolitik og grøn omstilling

Storpolitik fyldte meget på det afrikanske kontinent i 2023. Stormagterne Rusland, Kina, EU og USA kæmper om indflydelsen. Dette er særligt tydeligt i Det vestlige Afrika, hvor Danmark blandt andet blev bedt om at forlade Mali, Frankrig blev smidt ud af Niger og Burkina Faso åbent styrkede samarbejdet med Rusland i årets løb. På en hel anden storpolitisk front meldte Sydafrika sig på banen med et sagsanlæg mod Israel for folkemord, og flere lande sluttede sig til.

2023 blev også et år med en række kupforsøg og nogle stærkt manipulerede valg. Økonomisk nåede kontinentet op på en vækstrate på omkring 3,3 procent, men den var meget ulige fordelt. Landene i Østafrika er blandt dem med de højeste vækstrater.

Kina er i dag den største udenlandske investor i Afrika. På tværs af landene i Afrika er det en kæmpe udfordring, at de kinesiske firmaer generelt ikke anerkender fagforeningens rolle som konfliktløser og forhandler, og forsøger at holde fagforeningerne væk fra deres virksomheder.

Behov for faglærte og grønne jobs

På arbejdsmarkedet er der to områder som fylder meget: Retfærdig grøn omstilling og teknisk uddannelse. Situationen præges af, at der hvert år strømmer 12 millioner unge ud på arbejdsmarkedet, mens der kun skabes omkring tre millioner nye job. Der er derfor behov for langt mere gang i jobskabelse og erhvervsuddannelse. Der er særligt efterspørgsel på fagligheder, der relaterer til den grønne omstilling. Dette blev også et tydeligt fokus, da den internationale bistand øgede fokus på teknisk uddannelse og opkvalificering. Der blev kastet mange penge efter uddannelser i Sydafrika, men for det meste er det kun dem, som har råd til en uddannelse, som får gavn af disse investeringer.

Strømsvigt i et korruptionsramt Sydafrika

Sydafrika er blandt de mest ulige i verden, og med den højeste ungdomsarbejdsløshed. Hverdagen er præget af mange og lange strømafbrydelser. De er ikke blot frustrerende for landets

Uddannelse i vedligeholdelse af vindmøller på teknisk skole i Kenya

indbyggere, de hindrer også vækst, investeringer og velfærd. Væksten endte på 0,6% - langt under det afrikanske gennemsnit. Den generelle arbejdsløshed steg mod slutningen af året til små 33%.

Den Sydafrikanske regering er blevet mere åben og har talt offentligt om problemerne med korruption i landets offentlige institutioner og virksomheder, særligt i energiselskabet ESKOM. Den oplyser om, hvor langt den er med at implementere de 350 anbefalinger for bekæmpelse af korruption, der blev udarbejdet af en juridisk kommission forrige år.

ZANU-PF sætter sig tungt på magten i Zimbabwe

2023 bød på et stærkt kritiseret valg, der sikrede 81-årige præsident Emmerson Mnangagwa genvalg og regeringspartiet ZANU-PF 177 af 280 pladser i parlamentet. Da det ikke er nok til at ændre forfatningen, så Mnangagwa kan sikres endnu en genopstilling, fortsatte de arbejdet for at få 2/3 flertal. I december blev 14 oppositionspolitikere smidt ud af parlamentet og forbudt genopstilling i deres valgkredse. Zanu-PF vandt alle poster og sikrede sig dermed det ønskede 2/3 flertal. Den 80-årige præsidents vigtigste modkandidat fra "*Citizens Coalition for Change*", Nelson Chamisa afviste valgresultatet som svindel. FN's generalsekretær udtrykte stor bekymring pga. arrestationer, trusler og tvang. 39 personer, der lavede uafhængig valgovervågning, blev arresteret for at ville offentliggøre en uofficiel optælling af stemmerne.

Udhuling af løn i lokal valuta

Samtidig er økonomien ikke stabiliseret gennem 2023, og den årlige inflation nåede ifølge flere kilder 315%, et helt ekstremt niveau. Til sammenligning lå inflationen i Europa på 9% da den var højest. Det udhuler fuldstændig købekraften for almindelige mennesker i Zimbabwe. Mange ting kan man kun købe med

US dollars, og de fleste af 3F partneres medlemmer får deres løn i ZIM-dollars og rammes derfor hårdt af hyperinflation. Den gode nyhed i alt dette er dog, at Landarbejdernes fagforening, GAPWUZ, har forhandlet sig til at en del af lønnen udbetales i US dollars. Det er en vigtig forbedring for medlemmerne, fordi det letter trykket fra inflationen væsentligt.

Positiv udvikling i Zambia

Sidst i 2020 standsede landet betalingerne på en række internationale lån. De indgik i 2023 en rammeaftale om at omstrukturere lånene på 6,3 mia. dollars (43 mia. danske kroner). Den økonomiske vækst lå omkring 4,3% i 2023 og Den Internationale Valutafond forventer, at den stiger lidt i 2024. Denne fremgang skyldes flere faktorer. Kobbereksporten står for 70% af Zambias eksportindtægter og kobberpriserne en smule i 2023. Turismen er begyndt igen at give indtægter efter pandemien, og i 2023 genetablerede Zambia en stabil strømforsyning efter en periode med planlagte strømafbrydelser. Først og fremmest har regeringen en mere sikker hånd på økonomien og en mere langsigtet plan for modstandsdygtighed mod klimaforandringerne.

Ulige vækst og stabilitet i Kenya

Kenyas økonomi voksede i 2023 ca. 5%. Der var tydelige forbedringer efter Corona-pandemiens afslutning og ikke mindst turisme, hotel og restauration genvandt noget af tidligere tiders omsætning. Det lykkedes at bringe den offentlige gæld nogenlunde under kontrol. På landbrugsområdet var der også fremgang, så den overhængende risiko for ekstreme prisstigninger på fødevarer blev modvirket. Til gengæld er indkomstskatterne blevet hævet med 2,7%, hvilket rammer de lavest lønnede hårdt. Efter valget i 2022 lovede den nye præsident bedre sociale forhold, bl.a. boliger, som er til at betale. Der er dog endnu ikke tegn på fremdrift i dette projekt.

Udvikling og Resultater i Afrika Programmet

Organisering og retfærdig grøn omstilling

Fagforeningerne kæmper for at organisere og holde på medlemmerne. 3F's søsterorganisationer i Afrika kæmper derfor på flere fronter for at tiltrække og fastholde medlemmer. Dette har bragt nye metoder frem i lyset.

Fagforeningen for landbrugsarbejdere i Zimbabwe, GAPWUZ, har ved hjælp af solpaneler organiseret over 3.000 nye medlemmer – en medlemsfremgang på ca. 7%. I et samarbejde med arbejdsgiverne på store plantager har GAPWUZ bragt strøm til medarbejdernes boliger,

lokale klinikker og vandpumper. De bruger installationen af solpanelerne som en mulighed for at møde arbejderne og tale om fagforeningen og dens fordele. Samtidig taler de også om fordelene ved solpaneler som en grøn kilde til strøm, og om den grønne omstilling og klimaforandringerne og deres konsekvensen, særligt indenfor landbruget.

I Zambia har landbrugsfagforeningen NUPAAW også fokus på den grønne omstilling. De har i samarbejde med virksomheder organiseret flere miljøkampagner. Én har handlet om at fremme mere miljøvenligt landbrug. Tørke og udpining af jorden er et væsentligt problem i Zambia, og et forslag går på at pløje tre gange, frem for de tidligere otte gange årligt. En anden har oplyst om biologisk skadedyrsbekæmpelse som et alternativ til pesticider.

Mere strategisk organisering i Kenya

I Kenya har 3F's hjulpet fagforeningen for sukkerarbejdere, KUSPAW, med at udvikle en strategisk plan. Det har givet dem overblik og hjulpet dem med at prioritere.

Som led i en fornyet organiseringsindsats har KUSPAW forhandlet sig til, at arbejdere i den uformelle økonomi kan blive medlemmer og derved dækket af overenskomsten. De er ved at udvikle en måde at organisere selvstændige på.

Fagforeningen har også fået etableret arbejdsmiljøudvalg med medarbejderrepræsentation på langt de fleste organiserede arbejdspladser. AM-Udvalgene arbejder bl.a. med klimatilpasning, både for at beskytte sukkerrør, så de fortsat har grundlag for en produktion, men også arbejderne, der døjer med stigende temperaturer og vildere vejr.

Krav om reel retfærdig omstilling i Sydafrika

I Sydafrika er samtalen om den retfærdige grønne omstilling meget politiseret. 3F's partnere, mine-, energi-, og bygningsarbejderne i NUM og metalarbejderne i NUMSA kæmper for, at den grønne omstilling bliver retfærdig. Særligt NUM har været modstander af at diskutere grøn

omstilling, da minesektoren står til at miste mange gode jobs.

De er særligt skeptiske i forhold til regeringens planer om grønne jobs og omskoling, da der endnu ikke er fremlagt konkrete planer for hvem, der kan omskoles til hvad og til hvilken løn. I 2023 gik NUM mere proaktivt ind i debatten og afholdt, i september, en konference om retfærdig omstilling med repræsentanter fra fagforeninger, ambassader, og regeringen. Heriblandt flere ministre. 3F Esbjerg Transport og den danske ambassade bidrog med danske erfaringer. NUM har også allerede oprettet og fået godkendt 11 nye fag på deres egen tekniske skole, som kan bidrage til relevant omskoling.

Fremtidssikrede erhvervsuddannelser

Gennem 3 år har 3F stået i spidsen for et samarbejde med Arbejdsmarkeds-konsortiet og Divérs i Kenya om at skabe fremtidssikrede uddannelser og grønne jobs. Projektet har skabt nye samarbejder mellem fagbevægelsen, virksomheder og tekniske skoler. Blandt andet har bygningsarbejdernes fagforening, KBCTFIEU, fået adgang til skolerne, hvor de kan tale med de unge mennesker om deres rettigheder og vigtigheden af at være organiseret. Desværre kan de pga. egne vedtægter ikke optage unge under uddannelse i fagforeningen så længe de ikke har en arbejdskontrakt. Det er de gået i gang med at ændre på. Samarbejdet har også ledt til, at der er udviklet syv nye grønne pensum på to erhvervsskoler.

Flere kvinder med i kampen

Der har været et stort fokus på køn både i optaget på uddannelser, men også hos KBCTFIEU. Fagforeningen har arbejdet videre på udviklingen af et kvindenetværk og oprettet mentor-ordninger for kvinder. Det har givet nye kvindelige medlemmer og sikret, at flere kvinder har stillet op til tillidsposter. Både på distrikt og nationalt niveau er der sket en stigning i antallet af kvindelige valgte.

GAPWUZ har aktivt fremmet kvinders rolle som arbejdere og tillidsvalgte i landbruget i Zimbabwe. Fagforeningen har afholdt workshops for kvinder om kønsbestemt vold og overgreb både i

hjemmet og på arbejdspladsen. Det fik en af kursisterne til at gå til sin arbejdsgiver, og klage over en arbejdsleder, der har krænket flere af kollegaerne. Det førte til, at flere kvinder fik modet til at tale højt om overgrebene, og til at arbejdslederen blev fyret. I Zimbabwe har

fødevarerarbejdernes fagforbund, FFAWUZ, også kørt en succesfuld kampagne mod seksuelle krænkelser og chikane. Disse to kampagner har vist kvinderne, at der er en magt i organisere sig, og at man sammen kan stå op imod urimelige forhold.

Under de rette betingelser har unge kenyanske kvinder stor appetit på at arbejde med grøn omstilling. 3F har sammen med DI og Divers støttet lokale arbejdsmarkedsparter og tekniske skoler i at tiltrække og fastholde kvinder i erhvervsuddannelser indenfor vand, energi, og byggeri.

3F Solidaritetsarbejde

Kæmpe forskel, men mange udfordringer er alligevel ens

Afrika-Solidaritetsgruppen fra 3F København har været på besøg hos en søsterorganisation i Zimbabwe. Det var en øjenåbner for gruppen, at regeringen i Zimbabwe anser fagforeninger for værende på linje med terrororganisationer, og at det her, som mange andre steder i verden, kan være direkte livsfarligt at være fagligt aktiv. Noget andet, der gjorde indtryk var, at samtalen om køn, seksualitet, og chikane i arbejdslivet mindede så meget om den, der foregår i 3F København, selvom indgangsvinklen til arbejdet for mere ligestilling er forskellig.

Gruppen lagde også mærke til, hvordan klimaforandringerne fører til store ændringer i landbruget. 3F'erne besøgte en farm, hvor der produceres såsæd til afgrøder, der er mere modstandsdygtige overfor tørke. Men ligesom i Danmark, har fødevarerbranchen i Zimbabwe udfordringer med at få den lokale befolkning til at vænne sig til at spise de mere klimavenlige fødevarer.

Voksende ulighed og politisk polarisering

Politik i pendulfart

Ved indgangen til 2023 var de fem største økonomien i regionen – Brasilien, Mexico, Argentina, Chile og Colombia – for første gang i historien, styret af venstreorienterede regeringer. Men allerede i november fik det ekstreme højre et comeback i Argentina med valget af den ultraliberalistiske kandidat, økonomen Javier Milei, der gik til valg på at ville nedbryde det etablerede system, den politiske klasse og velfærdssamfundets institutioner.

Helt generelt er regionen, ligesom USA, præget af ekstrem politisk polarisering, med tendens til at pendulet hurtigt kan svinge i diametral modsat retning ved næste valg. Den politiske ustabilitet dækker over en udbredt folkelig utilfredshed med levevilkårene, konstante korruptionsskandaler, og mistro til de demokratiske institutioner, hvilket fremmer populisme på begge fløje af det politiske spektrum. Det betyder, at fagbevægelsen skal være påpasselig med at sætte al sin lid til den politiske udvikling, men konstant må fokusere på at styrke sin gennemslagskraft gennem øget organisering og social dialog med arbejdsgiverne.

Reformkamp i Colombia

Med valget af den første venstreorienterede præsident i Colombia i 2022, var forventningerne blandt fagbevægelsen høje. 3F's partnere har på den positive side oplevet, at de er blevet inviteret ind i vigtige forhandlinger. Den nationale handleplan for 2022-2026 indeholdt således tydelige fagforeningsaftryk på afsnit om anstændigt arbejde og lagde op til nødvendige reformer af blandt andet arbejdsmarkedet, pensionssystemet, og sundhedssikringen.

Præsident Gustavo Petro har i årets løb arbejdet på at få forhandlet reformforslag på plads på

baggrund af bred inddragelse af civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter. Reformerne er dog stødt på arg modstand fra konservative kræfter og arbejdsgiverne, som blandt andet mener, at yderligere regulering af arbejdsforhold vil gøre det mere vanskeligt at skabe formelle jobs. Ved årets afslutning var reformforslagene således strandet i parlamentet med stor risiko for at blive udvandede.

Intern magtkamp i Bolivia

Politisk er Bolivia præget af spænding mellem to fløje af venstrefløjens ledet af henholdsvis den tidligere præsident Evo Morales, og den nuværende Luis Arce. Begge er fra socialistpartiet MAS, og de to fløje kæmper for kontrol med fagforeninger og sociale organisationer, der siden det blev grundlagt i 1997 har været partiets kerne.

Med støtte fra coca-yrkernes fagforening meldte Morales sig i september som kandidat til præsidentvalget i 2025, mens hovedorganisationen COB, der repræsenterer 2 millioner arbejdere, bønder og oprindelige folk støtter Arce. I december nåede striden en milepæl da forfatningsdomstolen diskvalificerede den tre gange valgte Evo Morales' kandidatur, efter at have omstødt muligheden for ubestemt genvalg til præsidentembedet.

Striden mellem Arce og Morales udspiller sig i en tid med stor økonomisk usikkerhed og sår yderligere tvivl om landets kreditværdighed. Eksport af naturgas er ophørt med at være grundpillen i økonomien. Produktionen er faldet på grund af udtømningen af felterne og manglen på investeringer. Sidste år gik Bolivia fra at eksportere til at importere brændstof. De internationale valutaeserver er ved at løbe tør, arbejdsløsheden stiger, og den uformelle sektor er

vokset til 80 %, mens smugleri fra Brasilien er ved at slå den lokale industri ihjel. 3F's partner, industriforbundet CGTFB, arbejder sammen med COB på at dæmme op for smugleriet og give industrien en saltvandsindsprøjtning.

Skakmat i Honduras

Fagbevægelsen havde store forhåbninger til den LIBRE ledede regering. Men siden den tiltrådte i starten af 2022, har den mistet sit parlamentariske grundlag og har nu et begrænset råderum til at gennemføre politiske reformer. Regeringen har heller ikke kunnet dæmme op for massefyringer i eksportproduktionszonerne, hvor størstedelen af 3F's partner FITHs medlemmer arbejder, eller presse de store multinationale virksomheder, som Fyffes, til at sætte sig ved forhandlingsbordet. Det bekræfter endnu en gang vigtigheden af at opbygge egen styrke igennem faglig organisering – uanset farven på regeringen.

I Chuloteca gik frusterede arbejdere i aktion mod multinationale Fyffes, som gennem mange år har nægtet at forhandle overenskomst med fagforeningen

Svag økonomisk vækst

Regionen er præget af fortsat lav økonomisk vækst og stagneret produktivitet. Den gennemsnitlige økonomiske vækst for hele regionen endte på 2,2 % for 2023, men var for Sydamerikas vedkommende blot på 1,6%. Samtidigt havde Latinamerika en inflation på over 14 % - mere end det dobbelte af det globale gennemsnit.

Jobvækst i den uformelle sektor

Den svage økonomiske vækst har sat tydelige negative spor på næsten alle samfundsområder.

Ikke mindst arbejdsmarkedet. ILO vurderer, at beskæftigelsen fra før COVID-krisen næsten blev indhentet i 2023. Desværre blev de fleste nye job skabt indenfor den uformelle økonomi, hvor arbejdernes rettigheder ikke respekteres og reallønnen derfor undermineres.

Det rammer også ligestillingen, at kvinder og unge er overrepræsenteret i den uformelle beskæftigelse. De udsættes oftere for krænkelse og underbetaling. I programlandene findes 60 - 80% af den samlede beskæftigelse inden for den uformelle økonomi. De strukturelle ændringer på arbejdsmarkedet tvinger partnerne til at gennemgå deres strategier og lægge mere vægt på bekæmpelse af de prekære og uformelle ansættelsesformer.

Stigende fattigdom

Ifølge den Økonomiske Kommission for Latinamerika og Caribien (ECLAC) er fattigdommen steget for sjette år i træk, og omkring 200 millioner mennesker (32 % af befolkningen) lever under fattigdomsgrænsen. Heraf lever 82 millioner i ekstrem fattigdom for mindre end 2 dollars om dagen.

Programlandene er særligt berørt af denne situation. I Colombia er fattigdommen omkring 38 %, og i Bolivia viser aktuelle indikatorer, at 36 % af landets befolkning lever i moderat fattigdom og 11 % i ekstrem fattigdom. I Honduras gælder det henholdsvis 59 % og 32 % af befolkningen.

Grøn omstilling

Latinamerika er som resten af verden i gang med at omstille sig til en mere grøn økonomi. Ifølge ILO kan den grønne omstilling give 15 millioner nye jobs i 2030 i sektorer som landbrug, vedvarende energi, skovbrug, byggeri og fremstilling, mens andre 7,5 millioner arbejdspladser indenfor fossil udvinding og energi samt animalsk produktion af fødevarer kan gå tabt.

3F's partnere er i stigende grad ved at forholde sig til konsekvenserne af såvel klimaforandringer som grøn omstilling, og udvikle politikker for, hvordan de skal fortsætte kampen for ordentlige forhold under nye forudsætninger.

Udvikling og Resultater i Latinamerika Programmet

Konjunkturer påvirker organiseringen

De fleste 3F-partnere opnåede en medlemsfremgang i 2023. Det gælder industriarbejdernes forbund i Bolivia, transportarbejderne i Colombia, og landarbejderne i Honduras. En enkelt partner, industriarbejdernes fagforbund, FITH i Honduras, har til gengæld tabt en femtedel af sine medlemmer på grund af nedgang i eksporten og lukning af to store organiserede tøjfabrikker. Samlet betyder det en mindre medlemsnedgang på 2% i programmet. I alle partnerforbund er der igangsat nye organiseringskampagner.

Større inklusion af sårbare arbejdere

3F's søsterorganisationer i Colombia og Honduras er i stigende grad begyndt at organisere arbejdere fra den uformelle sektor. Det gælder f.eks. søfolk indenfor flodtransport i Colombia, husassistenter i Honduras, og sæsonarbejdere indenfor landbruget. Landarbejderforbundet FESTAGRO-STAS i Honduras har på denne måde fået en medlemsfremgang på 5 % i 2023 når nu ud til nogle af de allermest sårbare og dårligt betalte arbejdere, hvoraf mange tilhører etniske minoriteter og oprindelige folk.

Flere sager anmeldt og vundet

Partnerne har behandlet et højere antal krænkelser af faglige rettigheder ved at anmelde flere sager. I 2023 anmeldte de 2.812 sager, hvoraf 41% blev vundet (en forbedring på 7 procentpoint i forhold til 2022). Det er enten sket ved forlig direkte på arbejdspladsen eller via en afgørelse i det arbejdsretlige system. I dobbelt så mange tilfælde måtte partnerne bruge det arbejdsretlige system som året før. Det slider på organisationernes ressourcer og ses ikke som bæredygtigt i det lange løb. Selvom partnerne har styrket deres kapacitet på området, bl.a. via uddannelse af et stort antal tillidsfolk, er det vigtigt at styrke dialogen på arbejdspladserne endnu mere.

Fald i forbruget i USA gav markant nedgang i eksporten af tøj fra Honduras. Det betød fabrikslukninger og massefyringer, og tab af fagforeninger.

Overenskomster sikrer reallønsfremgang

Der er forhandlet et stort antal overenskomster især på virksomhedsniveau. Partnerne har i alt 395 gældende overenskomster. De 20 er nye og 265 er genforhandlet i 2023. De sikrer omkring 98.000 arbejdere forholdsvis gode løn- og arbejdsforhold. **Lønniveauet for de overenskomstdækkede ligger i gennemsnit 38% over den politisk fastsatte mindsteløn**, men dækker alligevel kun omkring 45% af de reelle leveomkostninger for en arbejderfamilie. I Colombia leverede landarbejdernes nationale fagforening SINTRAINAGRO igen et imponerede resultat for sine medlemmer i banan-industrien: I en tid med tårnhøj inflation lykkedes det at forhandle en reallønsstigning hjem med en ny 4-årig overenskomst.

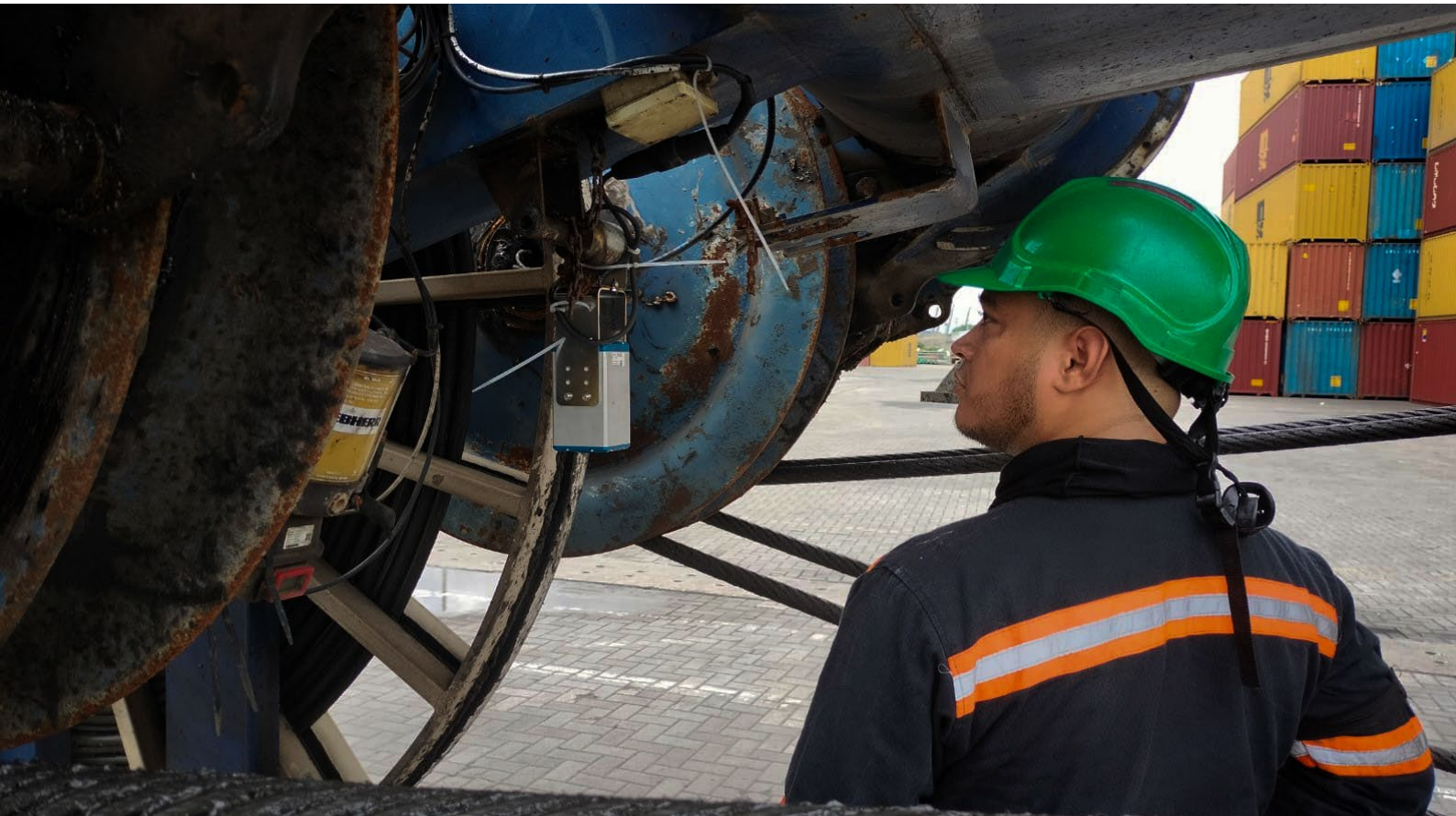
117 flere arbejdsmiljøudvalg

Der er også skabt fremskridt på arbejdsmiljøområdet. Ikke mindre end 117 nye arbejdsmiljøudvalg er blevet aktiveret. Det

betyder, at arbejdernes repræsentanter er blevet uddannet, at der eksisterer en dialog om sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne, og at der arbejdes systematisk for et mere sikkert arbejdsmiljø. Den øgede kapacitet til at registrering, betyder at antallet af registrerede arbejdsulykker er steget betragteligt. For bedre at kunne måle på effektiviteten af arbejdsmiljøarbejdet vil et antal virksomheder med fungerende arbejdsmiljøudvalg blive udvalgt og fulgt nøje i 2024.

Regional erfaringsudveksling

I december inviterede regionalkontoret det honduranske industriarbejderforbund FITH, til at dele erfaringer med lokale fagforeninger fra Colombias tekstil, - og beklædningsindustrien. FITH's erfaringer skabte respekt og anerkendelse af potentialet i at samarbejde på tværs af virksomheder og forbund for at opnå bedre arbejds-, -og levevilkår. I 2024 vil 3F undersøge muligheden for at starte et pilotprojekt for at styrke organiseringen i denne sektor i Colombia.

Situationen i Mellemøsten og Tyrkiet

Konflikt og klimatilpasning

Konflikten mellem Israel og Hamas dominerede nyhedsstrømmen de sidste måneder af 2023. Krigen er i sig selv en humanitær katastrofe og store dele af Gazastriben ligger i ruiner. Det er uvist hvordan og hvornår den palæstinensiske befolkning kan gå i gang med genopbygningen af deres land og deres liv. Der er stadig en overhængende risiko for at Libanon og Jordan bliver mere involveret i konflikten mellem Israel og Hamas, og dette kan have overvældende konsekvenser for 3F's søsterorganisationer i landene.

I Jordan er størstedelen af befolkningen allerede migranter og flygtninge fra tidligere konflikter i Palæstina, og der er stor støtte til palæstinenserne i konflikten. Samtidig er Libanon stadig i en usikker situation uden en fungerende regering, og nu med opskaleret konfliktniveau mellem Hizbollah og Israel. Generelt er det en usikker situation for alle landene omkring konflikten.

Pressede økonomier

I tillæg til de menneskelige konsekvenser i nærområdet, så påvirkede Gaza konflikten også hele regionen økonomisk. Økonomisk var regionen allerede presset med en vækst på omkring 2% i 2023, som nu er i risiko for yderligere fald. Det vil med al sandsynlighed øge arbejdsløsheden. Tyrkiet lå lidt over gennemsnittet for regionen i forhold til økonomisk vækst, og kom ud af året med en BNP-stigning på 4,5% - som i 2024, dog forventes at nedskrives til 3,5%. Hertil kommer også at inflationen stadig er høj i Tyrkiet, og i 2023 lå på knap 54%.

Jordskælv og nye flygtningestrømme

Konflikten i Gaza stod ikke alene i rækken af udsættene begivenheder, der ramte Mellemøsten og Nordafrika i 2023. I februar 2023 ramte et voldsomt jordskælv i og omkring millionbyen

Gaziantep i grænseområdet mellem Syrien og Tyrkiet. Jordskælv et kostede over 40.000 mennesker livet, og gjorde over 2 millioner mennesker i Tyrkiet hjemløse. Ud over jordskælv i Tyrkiet var der også store jordskælv i.

Marokko og Syrien, og voldsomme oversvømmelser i Libyen, og Sudan. Der er krig i Libyen, Yemen, og Syrien, og flygtninge fra alle disse katastrofer bevæger sig kontinuerligt ind i nabolandene.

Erdoğan beholdt magten

Håndteringen af jordskælv et i Tyrkiet, og den bagvedliggende mangel på kontrol med byggeriet, modtog stor kritik og var spået at rykke ved den politiske balance i landet ved præsidentvalget i 2023. Der var også spænding til det sidste, og vælgerne måtte ned og stemme to gange, da ingen af kandidaterne i første valgrunde fik de påkrævede 50% af stemmerne. Det endte dog med at Recep Tayyip Erdoğan blev genvalgt som præsident.

Værste region for rettigheder

Alle disse udfordringer påvirker arbejderne og deres vilkår, og fagforeningerne i Nordafrika og Mellemøsten arbejder konstant på at sikre arbejdstagernes rettigheder. Det faglige arbejde har dog trange kår. Fagforeninger oplever at blive tvangs-opløst, og både ledere og medlemmer risikerer retsforfølgelse og fængsling ved strejker. Regionen er den, som mindst er i stand til at garantere rettigheder for arbejdere i verden. I byggebranchen er der meget lange arbejdsdage og meget lidt eller ingen beskyttelsesudstyr, og der er en stigende udlicitering til underleverandører. Overenskomster bliver krænket både af multinationale og lokale virksomheder, og derfor har fagforeningerne særligt fokus på jobsikkerhed og anstændigt arbejde.

BWI var med støtte fra 3F vært for flere workshops om retfærdig grøn omstilling af byggebranchen i Mellemøsten

Klimatilpasning i fokus

Byggesektoren i Jordan anslås at have haft en vækst på 3% i 2023. Koblet med et gældsniveau på 110% af bruttonationalproduktet og forventninger om faldende vækst, er udsigterne mørke. Der er dog håb om investeringer i energiteknologi, som kan komme byggesektoren til gode. Der var et voksende fokus på klima og grøn omstilling i byggeriet i regionen. Globalt står byggeriet for ca. 40% af CO₂ udledningerne. Der er voksende bekymring omkring vandmangel og ekstremt vejr på tværs af regionen. Her over sommeren nåede temperaturerne op på 50 grader i Jordan, og bygningsarbejderne nedlagde arbejdet kl. 11 om formiddagen, for ikke at arbejde i de varmeste timer. I Saudi Arabien blev der lavet aftaler om, at betonstøbning kun måtte udføres på nathold – fra 8 aften til 10 morgen fordi temperaturerne er så høje, at de hindrer jernbinding.

Regionalt samarbejde om retfærdig omstilling

3F har støttet BWI og IndustriALL i at gennemføre flere aktiviteter i regionen. BWI har i november og december afholdt tre workshops, hvor der i den ene var deltagelse fra Palæstina.

Et særligt fokusområde var retfærdig grøn omstilling, hvor BWI har arbejdet på at skabe netværk med andre civilsamfundsorganisationer i arbejdet for klimaretfærdighed og bæredygtig omstilling. På begge områder har BWI været opmærksomhed på inklusion af migrantarbejdere. Der har også været øget fokus på erhvervsuddannelse, særligt af kvinder og unge, og især på viden om krav til digitalisering i byggebranchen.

Arbejdere i golfelandene er allerede hårdt ramt af klimaforandringer. Fagforeningen i Bahrain samarbejder med regeringen og arbejdsgivere (og andre sociale partnere) om at afværge de værste konsekvenser på arbejdsmiljøet. De har blandt andet skubbet på for bedre adgang til vand og for mere oplysning til arbejderne.

IndustriALL har også et særligt fokus på at adressere arbejdsmiljø og retfærdig omstilling i forhold til klimaforandringerne i regionen. Blandt andet i Tunesien og Marokko, som mærker konsekvenserne af forhøjede temperaturer, mangel på vand, og erosion. I Marokko bor 60% af befolkningen i kystområderne, hvor oversvømmelser og forhøjet havniveau truer livsgrundlaget for turisme, landbrug, og industri.

Udvikling og resultater i MENAT Programmet

Oplysning om klimaforandringer

Klimaforandringer og arbejdsmiljø har fyldt meget hos partnerne i 2023. Der har været store oplysningskampagner på tværs af regionen. I Tunesien er fagforeningen nået ud til over 3.000 mennesker med oplysning om arbejdsmiljø og klimaforandringer. I Jordan har over 2.000 medlemmer og 80 Tillidsvalgte fået oplysning om klimaforandringer, og 40 er blevet uddannet som undervisere. På tværs af Egypten, Jordan, Tunesien og Libanon har mere end 4.000 medlemmer deltaget i BWI kampagnen om retfærdig grøn omstilling.

Regionalt fokus på ligestilling

3F har støttet BWI i at afholde flere netværksmøder i 2023. De regionale netværk er et godt udgangspunkt for udveksling af erfaringer og strategier, såvel som input til krav og forhandlingsteknikker ved overenskomstforhandlinger. Et af netværksmøderne havde fokus på køn og ligestilling i byggebranchen og ratificering af ILO's konvention nr. 190, der handler om retten til at være fri for chikane, trusler og vold i arbejdslivet. Målet er, at fagforeningerne selv udvikler politikker for ligestilling og opnår bedre repræsentation af kvinder på ledelsesniveau. Noget som BWI følger op på i fremtidige møder med partnerne.

Flere arbejdsmiljøudvalg

3F International samarbejder også med IndustriAll om støtte til organisering og bedre arbejdsforhold i tekstil og beklædningsbranchen. I 2023 gik støtten hovedsageligt til fagforeninger i Jordan og Marokko. I Marokko er det kun 17% af arbejdsgiverne i tekstil og beklædningssektoren, der lever op til arbejdsmiljøloven. Derfor har det store fokus der været på at oprette og uddanne arbejdsmiljøudvalg. Det er lykkedes i stort omfang, og IndustriALL nåede i 2023 ud til 155 repræsentanter med ny viden om arbejdsmiljø.

Bedre inklusion af udsatte arbejdere

I Jordan støtter 3F både BWI, IndustriAll og den jordanske bygningsarbejderfagforening, GTUCW. De har det til fælles at de alle arbejder for en bedre inklusion af flygtninge og migranter på arbejdsmarkedet. Lovgivningen siger dog, at migrantarbejdere ikke må være med i bestyrelserne i fagforeninger. Derfor har IndustriALL arbejdet med fagforeningerne i tekstilbranchen på at skabe rådgivende komiteer. Dette var en større udfordring end forventet fordi jordanske sikkerhedsstyrker blandede sig og det første valg måtte udskydes. Det lykkedes dog til sidst, og der findes nu en migrant komité til fagforeningerne i Jordan. Deres rolle er at støtte arbejderne, formidle deres problemer, og generelt være repræsentanter for gruppen af migranter og flygtninge i sektoraftaler.

Skomager fra Gaziantep - en af de regioner, der blev hårdest ramt af skader efter jordskælv i februar.

Organiseringsindsats og krise i Tyrkiet

I Tyrkiet støtter 3F også en søsterorganisation indenfor tekstilbranchen, DISK-tekstil. Det er startet som et EU-projekt for fremme af arbejdstagerrettigheder for tyrkiske tekstilarbejdere og syriske flygtninge på det tyrkiske arbejdsmarked. DISK tekstil har arbejdet for at organisere nye medlemmer i Istanbul- og Gaziantep-området, som blev hårdt ramt af jordskælv i februar 2023. De har som led i samarbejdet kortlagt 508 virksomheder. På 124 af virksomhederne lykkedes det at organisere 10 medlemmer eller mere og på 10 af virksomhederne var der syriske arbejdere.

2023 var et travlt år bl.a. pga. et stort pres for lønforbedringer pga. den ekstremt høje inflationsrate (73% i 2022, 54% i 2023). DISK-Tekstil var travlt optaget af genforhandlinger af lønniveauet i overenskomsterne, bl.a. efter regeringen hævede mindstelønnen med 30% midt på året. Samlet set fik DISK-Tekstil dog en medlemstilbagegang: De er udfordret af at skulle have mere end 1% af arbejdsstyrken i hele branchen på landsplan for at have ret til at

forhandle overenskomster. Disk Tekstil har ydet faglig og juridisk rådgivning til syriske arbejdere i tekstil og beklædningsindustrien i forbindelse med dette samarbejde.

Samarbejde med DI og Danmarks generalkonsulat i Tyrkiet

DI, 3F og det danske Generalkonsulat i Istanbul samarbejdede om at bidrage til en model for ansvarlig virksomhedsadfærd i Tyrkiet for små og mellemstore danske virksomheder. Virksomhederne vil blive anbefalet at kontakte og søge vejledning hos lokale arbejdsmarkedsorganisationer.

Sammen med DI deltog 3F International i møder med hhv. fagbevægelsen og arbejdsgiversiden i Tyrkiet for at diskutere hvordan samarbejdet mellem arbejdsmarkedspartnerne kan være den bedste vej til at leve op til EU's lovgivning om due diligence. Samarbejdet førte til en invitation til at give en treparts-præsentation på den årlige OECD-konference om bæredygtige værdikæder i tekstil, tøj og sko- og læderindustrien.

'Solidaritet mod social dumping i Jordan

Ved kongressen i 2019 samlede 3F over en halv million kroner ind til byggearbejderforbundet i Jordan, GTUCW og deres arbejde med at integrere migranter og flygtninge på arbejdsmarkedet. Projektet blev afsluttet i 2023. Formålet var at mindske social dumping og forbedre arbejdsforholdene for bygningsarbejdere i Jordan, herunder for de mest prækært ansatte. Projektet har trænet 20 kvinder indenfor VVS, og indført 30 mænd i malerfaget, støttet 300 arbejdsmiljøsager, og oplyst ca. 1200 migrantarbejder om deres ret til ordentlige jobs. Som et afledt resultat har GTUCW organiseret 908 nye medlemmer.

Situationen i Østeuropa

Kamp for rettigheder og sikker genopbygning

Krigen i Ukraine og konfrontationen mellem Rusland og Vesten har været den afgørende faktor for udviklingen i de østlige nabostater gennem 2023 både politisk, økonomisk, og rettighedsmæssigt.

Blandet økonomisk vækst

Ukraines økonomi har overrasket positivt i 2023 selv om kritisk infrastruktur og forsyningslinjer igen og igen bliver ødelagt. En god høst og Kornaftalen, der var i kraft indtil juli 2023, har bidraget til den økonomiske aktivitet. International bistand og stort offentligt forbrug har også bidraget til den økonomiske vækst som endte på 4,8%. Georgien kom ud af 2023 med en samlet vækst på 7,5% og en faldende arbejdsløshed, der dog stadig ligger oppe på 16,5%. Armeniens samlede vækst for 2023 endte

på 8,7 % - en del over forventet niveau. Væksten i Aserbajdsjan faldt derimod til beskedne 1,1% og en inflationsrate på 6 % i 2023. Ligeså har Moldova oplevet et år med lav økonomisk vækst på kun 0,7 % og en faldende, men stadig meget høj inflation på over 13%. Særligt råvare- og energipriser har ledt til virksomhedslukninger i industri og byggeri.

Liberalisering i krigens skygge

Liberaliseringen af arbejdsmarkedet i Ukraine er ikke ny. Men med krigsretstilstand og flere midlertidige arbejdsmarkedsløve er magtbalancen mellem arbejdsgivere og arbejdere forskudt. Arbejdernes mulighed for at bruge stat eller fagforening, love og overenskomster, som beskyttelse mod udnyttelse, er svækket. Det er åbnet en ladeport for, at arbejdsgiverne kan se

bort fra de normale standarder for løn- og arbejdsvilkår, hvis de kan få den enkelte arbejder til at underskrive en kontrakt med ringere forhold.

Ansvar for sikkerhed og sundhed flyttes også over til den enkelte arbejder bl.a. i kraft af nye regler for at arbejde hjemmefra. Den gældende lov er fra 1971 med et utal af små ændringer. Den er helt utidssvarende i forhold til regulering af de nye ansættelsesformer, bl.a. platformsarbejde, deltidsarbejde, vikar-ansættelse og arbejde hjemmefra.

Mangel på faglærte til genopbygning

Ukraines arbejdsmarked blev stabiliseret i løbet af 2023. Færre har forladt Ukraine og flere internt fordrevne er vendt tilbage. Krigen medfører mangel på arbejdskraft i en del regioner og brancher, men arbejdsløshed og uformel beskæftigelse er fortsat et problem. Arbejdsløsheden blev i maj 2023 anslået til at ligge omkring 20%.

Der er ca. 8,2 millioner ukrainske flygtninge i EU. 5,1 million har midlertidig beskyttelse. Hovedparten består af unge kvinder, en del med børn. Hvis krigsførelsen mod Ukraine aftager, vil mange formentlig vende hjem, men ingen ved hvor stor vandring der vil gå den modsatte vej i form af familiesammenføring og søgen efter bedre job. En af udfordringerne bliver at omstille uddannelses tilbuddene til at kunne levere de kompetencer, der er brug for, til genopbygning af et mere bæredygtigt samfund.

Det bliver også en udfordring at sikre et rummeligt arbejdsmarked hvor folk med krigsskader og psykiske traumer kan finde job. Det vil stille krav til samarbejdet på arbejdsmarkedet og uddannelse af psykologer med speciale i behandling af traumer.

Uddannelse til arbejdsmarkedet

Mange uddannelsesinstitutioner især i Øst- og Sydukraine er smadret af krigen og det har svækket uddannelsesudbuddet. Erhvervsuddannelserne mangler kvalificerede

lærere, opdateret udstyr og de er ikke tilstrækkeligt målrettet til arbejdsmarkedets aktuelle og fremtidige behov. Mange unge er flygtet, og andre søger ud af landet for at studere. Det kan blive en fordel for Ukraine, hvis de vender tilbage, men det kan også resultere i såkaldt "brain-drain", hvor andre lande får gavn af de bedst uddannede ukrainere.

Flygtningekrise i Armenien

Armenien har i efteråret taget imod mere end 100.000 etnisk armenske flygtninge fra Nagorno Karabakh. På sigt kan integrationen udfordre Armeniens arbejdsmarked, hvor beskæftigelsen de sidste tre år har ligget mellem en halv og en hel million personer. I første omgang er der fokus på de umiddelbare behov i forhold til bolig og forplejning, hvor fagforeningerne også er involveret i den humanitære støtte.

3F har kontaktet den armenske faglige hovedorganisation, CTUA, og nogle af medlemsorganisationerne. CTUA er i medlemstal sammenlignelig med 3F, de har en yngre, kvindelig ledelse og er godt i gang med at modernisere armensk fagbevægelse og slippe ud af sovjettidens skygge. Vores tilbud går på at støtte dem i synliggørelse af deres nye image i offentligheden og blandt de mange armenske arbejdere, der har brug for forbedring af deres løn- og arbejdsforhold. De har foreløbig taget godt imod tilbuddet.

Belarus uden faglige rettigheder

I Belarus fortsætter undertrykkelsen med arrestationer af fagforeningsfolk. Fagbevægelsen i eksil mødes regelmæssigt, men det er ikke muligt at udføre fagligt arbejde i landet. Den faglige hovedorganisation, BKDP, støtter bl.a. fængslede fagforeningsfolk og deres familier via NGO'en *Salidarnast*.

3F International holder kontakten, har støttet Salidarnast en smule i 2023 og vil vurdere mulighederne løbende for at genoptage støtten til fagforeningsarbejde i landet.

Udvikling og resultater i Østeuropa

Programmet

Mens missilerne fortsat regnede ned over ukrainske byer, startede Arbejdsmarkeds-konsortiet, i 2023, et fælles program op med fokus på genopbygningen.

Danmark har lovet at tage ledelse blandt donorerne af genopbygningen i Mykolaiv området. Der er store forventninger til, at det skal ske med inddragelse af arbejdsmarkedets parter og med sigte på at skabe anstændigt arbejde og grønne job.

Programmet blev skudt i gang med en conference i Warszawa i marts med deltagelse af Dansk Industri, Ulandssekretariatet og 3F. Fra Ukraine både branchefagforeninger (byggeri, landbrug, metallurgi, søtransport, kommunal service og energi), to hovedorganisationer og arbejdsgiverforeningen FEU.

Her blev betydningen af social dialog i genopbygningen af Ukraine sat til diskussion. De lokale arbejdsgivere og fagbevægelsen var enige om at udtrykke et stærkt ønske om, at social dialog skal inddrages i planlægning og udbud når arbejdet går i gang. Der er lang vej igen, det er en ambitiøs dagsorden, men det ser ud til at arbejdstagere og arbejdsgivere kan finde en kurs i en fælles retning.

Opkvalificering og retfærdig genopbygning

Bygningsarbejdernes fagforening i Ukraine, PROFBUD, har leveret vigtige resultater i 2023 indenfor både fagligt arbejde og politisk indflydelse. I løbet af efteråret blev PROFBUD bedt om at levere input til en ny lovgivning om genopbygning og arbejdet i statens genopbygnings- og udviklingsagentur. Det drejede sig bl.a. om lønniveau og sociale klausuler i udbud samt behovet for faglærte. Med inspiration fra 3F og det danske AMU-system, har PROFBUD været med til at udvikle fire nye korte

kurser, som hurtigt kan opkvalificere arbejderne til den nye type opgaver og risici i forbindelse med genopbygningen.

Kamp mod asbest

Fagforeningernes indsats for bedre arbejdsmiljø i Ukraine har været støttet af 3F i flere år. Siden 2021 har arbejdet blandt andet fokuseret på brugen af asbest i byggeriet i Ukraine, hvilket først blev forbudt i 2022, som resultat af intensivt lobbyarbejde fra en alliance bestående af PROFBUD og en række NGO'er. I 2023 har PROFBUD rettet søgelyset mod faren for spredning af asbest fra de mange eternittage, der er ødelagt af russiske bombardementer. Emnet får nu stigende opmærksomhed både i Ukraine og internationalt.

Resultater gennem forhandling

På trods af krigen er PROFBUD lykkedes med at genforhandle i alt 51 overenskomster i 2023, og fik bl.a. løst en fire år gammel konflikt med det internationale betonfirma CRH i december. I Moldova har 3F støttet bygningsarbejdernes fagforening SINDICONS i udviklingen af social dialog. Efter mange måneders svære forhandlinger underskrev parterne den 31. oktober en national overenskomst for byggeriet 2023-2027. Den gav bl.a. 30% stigning af mindstelønnen. SINDICONS og byggeriets arbejdsgiverforening har opnået indflydelse på en ny lovgivning om offentlige udbud, så den bl.a. adresserer uformelt arbejde og arbejdsmiljø. Den forventes vedtaget i starten af 2024.

Styrket maritim medlemskontakt

3F's partner indenfor maritim transport i Ukraine, MTWTU, har især haft fokus på at styrke den interne kapacitet samt informations- og serviceniveauet til medlemmerne i 2023. Internt har det blandt andet medført bedre kommunikation mellem lokalafdelinger og det centrale niveau og særligt direkte mellem

lokalafdelinger med styrket samarbejde og erfaringsudveksling. Flere medlemmer er blevet aktive i det faglige arbejde og særligt fagforeningens ungdomsorganisation arbejder nu aktivt og selvstændigt – og er interesseret i erfaringsudveksling med 3F Ungdom når omstændighederne igen tillader det.

Det styrkede informations- og serviceniveau har skabt øget interesse blandt potentielle medlemmer. Der er mere trafik på MTWTU's hjemmeside og sociale medier og flere henvendelser om medlemskab end før. Søfartsskolen i Kherson måtte indskrænke aktiviteterne på grund af krigen og det førte til et medlemstab. I 80% af de lokale afdelinger er der dog medlemsfremgang særligt blandt unge.

Ny organiseringsform i Moldova

3F's partner, bygningsarbejdernes fagforening, SINDICONS, oplevede medlemstab i 2023 som konsekvens af den økonomiske afmatning og en faglig struktur, der ikke tager højde for arbejdsmarkedets forandring med flere små virksomheder, flere selvstændige og mere uformelt arbejde. Som modsvar udviklede de en ny organiseringsstrategi med bl.a. en ny national fagforening, SINDICONS-FAMILIA, med mulighed for direkte medlemskab. Her kan alle organisere sig blot de arbejder indenfor byggesektoren, men uafhængigt af arbejdspladsen. Det har givet de første resultater med 172 nye medlemmer i SINDICONS-FAMILIA, mens 76 nye medlemmer organiserede sig gennem lokalafdelinger.

Fokus på ligestilling i landbruget

Med midler fra Ny Demokratifond støttede 3F i 2023 et pilotprojekt ledet af landbrugs-, og fødevarefagforeningen PROFAPK. Formålet var at genskabe kvindebevægelsen og opdatere fagforbundets politik for køn og ligestilling. Deltagerne i projektet var ledere af fagforeninger på virksomheder og regionalt plan fra hele Ukraine.

Regionale kvindecentre blev styrket og eksisterende kvindestrukturer genoplivet. Kvindelige aktivister og potentielle ledere gennemførte et uddannelsesforløb om

organisering af kvinder omkring forsvar af deres rettigheder. Det styrkede forbundets kvindeudvalgs kapacitet til at lede og koordinere ligestillingsarbejdet. Der blev udviklet risikoanalyse for arbejdende kvinder inden for arbejdsmiljø og metoder til at adressere dem. Der blev også lavet kønsanalyse af vedtægter og sektoraftaler. Der blev også udviklet en handlingsplan 2023-2026 til fremme af ligestilling og bekæmpelse af vold. Planen indeholder bl.a. en kampagne for ratificeringen af ILO-konvention 190.

Ny dynamisk fagforening i Georgien

3F's partner, Labor, har leveret mange resultater i 2023 og er et eksempel på en ung og aktiv fagforening, der er i stand til at skabe opbakning til lokale arbejdskampe og forhandle sig til gode løsninger. De gennemførte en undersøgelse

indenfor landbruget og mødte flest små selvstændige jordlods-ejere med større interesse i kooperativ-organisering end i egentlige fagforeninger. Samtidig har de kastet sig ud i organisering af madbude i byen såvel som kogleplukkere i Kaukasus-bjerge

Strejker sig til OK forhold

3F's søsterorganisation i Georgien, Labor, har taget strejkevåbenet i brug flere gange i løbet af året. Strejkerne har blandt andet handlet om at forbedre arbejdsmiljøet og sikre en bedre løn, sygesikring, og løn underferie. I marts tog det 36 dage at lande en aftale med mineralvans-fabrikken Sairme, mens blot 6 timers strejke på melfabrikken, Gulistan, i december gav flotte resultater.

3F's interne organisation **Solidaritet over Grænser** gav i marts støtte for at de strejkende kunne få undervisning i konfliktløsning og samle erfaringerne op, når strejken var slut. "En uvurdelig støtte" ifølge formanden, Giorgi Diasamidze.

Organisation og nøgletal

Aktiv debat på Solidaritetskonferencen

På Solidaritetskonferencen i oktober var der stor opbakning til 3F's internationale indsats og aktiv debat om, hvordan støtten kan blive endnu bedre og mere effektivt, og hvordan flere fra baglandet kan bakke op. Weekenden bød på besøg fra kollegaer fra Georgien, oplæg om situationen verden rundt, og spændende workshops om bl.a. støtte til uddannelse af fremtidens faglærte klimahelte og fagforeninger i Østeuropa.

3F's Internationale rådgivere fra de tre udekontorer lærte om danske erfaringer ved at deltage i 3F's demonstration for ordentlige forhold foran Brd. Prices restaurant i København.

Indsamling til den tyrkiske fagbevægelse

1. maj samlede 3F ind til to tyrkiske fagforeninger. Der blev indsamlet 76.000 kr. til at støtte bygningsarbejdernes og tekstil- og beklædningsarbejdernes fagforening, i at bistå deres medlemmer og arbejdere indenfor branchen, med genhusning, opkvalificering, jobformidling og reparationsarbejde af skadede bygninger efter det store jordskælv i februar. .

Esbjerg deler ud af de gode erfaringer

Der er bud efter de danske 3F erfaringer med retfærdig grøn omstilling. I løbet af året har formanden for 3F Esbjerg Transport, Jakob Lykke, blandt andet været inviteret til at fortælle om Esbjergs omstilling fra fiskeri til olie og gas og i dag til offshore vindkraft til partnerne i både Kaukasus-landene og Sydafrika. Partnerne efterspørger de praktiske danske erfaringer, som viser, at det kan lykkes at drive både arbejdsmarked, arbejdsforhold og grøn omstilling fremad på samme tid når man fremsynet, og i

samarbejde med erhvervslivet, sikrer massiv investering i omskoling og efteruddannelse.

En øjenåbner at høre om globale kollegaers vilkår

I november fik en delegation af tyrkiske kollegaer mulighed for at udveksle erfaringer med danske tillidsfolk.

"Vi har ingen landsdækkende branche-overenskomst i Tyrkiet, men må kæmpe fra virksomhed til virksomhed. Loven kræver at vi skal organisere over 50 % af de ansatte for at få ret til at forhandle overenskomst. Arbejdsgiverne kan anke godkendelsen til domstolene og sagen kan trække ud i årevis. Imens kan de stille og roligt fyre de fagligt aktive."

Det fortalte Asalettin Arslanoglu, formand i Istanbul afdelingen af DISK Tekstil, til et hold nyvalgte tillidsfolk på Langsøhus, i forbindelse med besøget. Det var en øjenåbner for 3F'erne at høre, hvor ringe arbejdsforhold det medfører, når organiseringen er svag. I Tyrkiet er kun omkring 12% i fagforening, og den statsfastsatte mindsteløn ligger på hvad der svarer til 3.000 kr. pr. måned.

Opbakning til iranske arbejdere

Under banneret Kvinder/Liv/Frihed var 3F International i februar med til at arrangere en demonstration til støtte for kvinders og arbejderes rettigheder i Iran sammen med blandt andre 3F Ungdom, 3F København og madbudenes klub.

3F Internationals økonomi

3F International arbejder primært med Danida-støttede aktiviteter i Afrika, Asien, Latinamerika, Mellemøsten og Østeuropa. Størstedelen kommer fra den strategiske partnerskabsaftale med Udenrigsministeriet via Arbejdsmarkeds-konsortiet, men også i stigende grad fra andre kilder.

I 2023 har Arbejdsmarkedskonsortiet sikret en samlet bevilling på 74 mio. kr. årligt til en strategisk samarbejdsaftale med Udenrigsministeriet. Heraf kan 3F budgettere med de 25,7 millioner.

Den øvrige finansiering består af:

- Ny Demokratifond
- Moldova projekt under Ny Demokratifond
- Arbejdsmarkedsprojekt i Ukraine
- Kenya projekt gennem Konsortiet for bedre erhvervsuddannelser i byggeri og vandsektorerne, som 3F er leder af
- Projekt til fremme af civilsamfundets råderum i Honduras, finansieret af CISU-midler, som afsluttede i maj 2023.

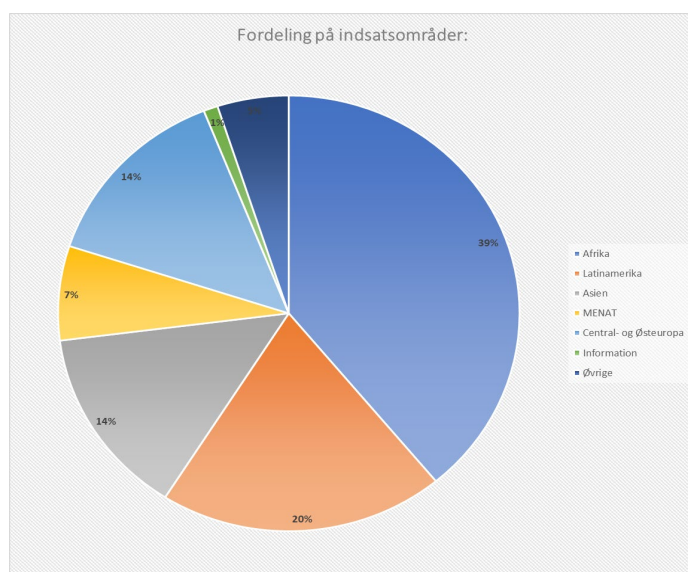
Ny bevilling til retfærdig grøn omstilling i Sydafrika

I juni, under et besøg i Sydafrika, annoncerede statsminister Mette Frederiksen sammen med Sydafrikas præsident, Cyril Ramaphosa, at DANIDA bevilger knap 8 millioner mere til 3F's og DI's arbejde i landet. Ekstrabevillingen skal bruges til at styrke arbejdet for en socialt retfærdig grøn omstilling. 3F's samarbejdspartnere er Sydafrikas fagforening for mine-, energi-, og bygningsarbejdere, NUM og fagforeningen for metalindustriarbejdere, NUMSA.

Udgifter fordelt på indsatsområder og geografi i 2023

Områder:	Procent:
Afrika	39%
Latinamerika	20%
Asien	14%
MENAT	7%
Central- og Østeuropa	14%
Information	1%
Øvrige	5%

3F's Aktive bagland

Uden det aktive bagland ville der ikke være et fagligt samarbejde over landegrænserne.

I 3F findes en guldgrube af erfaringer fra det faglige arbejde, som arbejdstagere i andre lande kan have stor gavn af. Mødet mellem kollegaer fra samme fag eller branche er en af de bedste måder at sikre udveksling af erfaringer mellem landenes fagbevægelser. Derfor inddrager 3F baglandet i sit internationale arbejde så meget som muligt.

Tillidsvalgte, ansatte, tekniske skoler, og solidaritetsgrupper involveres jævnligt når der er besøg fra vores udenlandske kollegaer. De kommer til Danmark for at lære om 3F's erfaringer med blandt andet en fair grøn omstilling, tekniske- og tillidsmandsuddannelser og overenskomstforhandlinger. 3F International trækker også jævnligt på de faglige eksperter i 3F's bagland til kortvarige rådgivningsopgaver blandt partnerne i de forskellige regionale programmer.

Arbejdet foregår på alle niveauer i organisationen:

Forbund: Grupperne i forbundet har egne kontakter og udveksling og er aktive i globale fagforbund indenfor hver deres brancher. Forbundets internationale udvalg er sammensat af forbundets grupper og regionerne.

Den årlige Solidaritetskonference giver globalt udsigt og oplevelse af en fælles kamp for ordentlige jobs på tværs af grænser. Mange oplever at det giver "vitaminer" til kerneopgaverne hjemme på arbejdspladserne og i afdelingerne.

Regioner: Nogle af de 5 regioner har aktive internationale udvalg med kontakt til afdelingernes solidaritetsarbejde.

Afdelinger: En del 3F afdelinger har internationale udvalg, som arbejder med udveksling og solidaritet, bl.a. direkte udveksling med søsterorganisationer i andre lande.

Brancheudvalg og landsbrancheklubber: Havnearbejdernes landsklub og Brancheudvalget for tekstil, ortopædi og polsters solidaritetsindsats er eksempler på faglige netværk på tværs af grænser.

Solidaritetsgrupper: 3F har mange aktive solidaritetsgrupper tilknyttet afdelinger, brancher og klubber. Nogle er fælles for flere 3F afdelinger, andre tilknyttet en bestemt region eller afdeling. Nogle bidrager til forbundets programmer, mens andre på egen hånd samarbejder og udveksler erfaringer med søsterorganisationer i et særligt land, region eller branche. Deres arbejde er et uvurderligt supplement til udviklingsarbejdet og rådgivningen af partnerne: De udveksler erfaringer med søsterorganisationerne ude, og deltager i informationsarbejdet hjemme, hvor lokale aktiviteter baseret på personlige møder og historier er med til at formidle det internationale arbejde til 3F's medlemmer

Tillidsrepræsentanter: Arbejdspladser og tillidsrepræsentanter inddrages så meget som muligt i udveksling af erfaringer med tillidsvalgte i udlandet. Der foregår desuden et samarbejde og udveksling med virksomhedernes udenlandske afdelinger eller med arbejdernes repræsentanter hos leverandører eller kunder.

International Solidaritetskonference: Med ca. et års mellemrum sammenkalder 3F medlemmer og ansatte med interesse i internationalt fagforeningsarbejde til erfaringsudveksling og diskussion af vores fælles indsats.

3F international

3F arbejder internationalt for medlemmernes interesser:

For mindre ulighed: Samarbejdet styrker fagforeningerne i andre lande, så de kan mindske løngabet i forhold til Danmark, som igen mindsker presset mod den danske model.

For en stærkere international fagbevægelse: Når fagforeninger i andre lande bliver stærkere styrker det den globale fagbevægelse, vi er medlemmer af, så den bedre kan matche de multinationale selskaber.

For mere viden og inspiration: Internationalt samarbejde giver viden og inspiration til det faglige arbejde. Vi får mere indsigt i hvordan forholdene er der, hvor vores tøj bliver syet, vores kaffe, bananer, mobiltelefoner og computere bliver produceret.

3F International er 3F's sekretariat for internationalt udviklingsarbejde. Det består af et hovedkontor i København og regionalkontorer i Bangladesh, Syd Afrika og Colombia. Et nyt forventes oprettet i Østeuropa.

Følg os på Facebook: 3F International

Læs mere på 3F Internationals hjemmeside:

<https://www.3f.dk/om-3f/internationalt/3f-international>

